

УДК: 342.951

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-69-4-56-64>

Лелеко Андрій Миколайович,

аспірант

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9306-2355>

ІНСТИТУТ «МІГРАЦІЙНОГО РЕЖИМУ» В СУЧАСНІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ

У статті висвітлено думки окремих дослідників у галузі загальної теорії права та теорії адміністративного права стосовно підходів до розуміння категорії «міграційний режим». Викладені думки, вважаємо, характеризують сучасний стан дослідження вказаного інституту саме в сучасній вітчизняній адміністративно-правовій доктрині. Проілюстровано контраверсійність наукових підходів та акцентовано увагу на доцільності впровадження в адміністративно-правову науку загальноновизнаних теоретико-правових підходів. Проаналізовано наукові дослідження в цій сфері, які сьогодні є центральними в контексті поглиблення знань про міграційні процеси та відповідні режими. Зазначено, що поняття «правовий режим», «адміністративно-правовий режим» та «міграційний режим» характеризують передусім специфіку правового регулювання певної сфери суспільних відносин, яка набуває свого прояву в закріпленні правового статусу не тільки суб'єктів, наділених владними повноваженнями, а й всіх інших учасників цих відносин.

Ключові слова: наукове дослідження; адміністративно-правова доктрина; правовий режим; адміністративно-правовий режим; міграційний режим.

Постановка проблеми. У науці адміністративного права сьогодні виникає низка проблем теоретичного характеру, що, на нашу думку, унеможливають або принаймні гальмують подальший розвиток як самої адміністративно-правової науки, так і вдосконалення міграційного законодавства України.

Розв'язання будь-яких галузевих правових питань, на наше переконання, доцільно розпочинати з їхнього уточнення на фундаментальному юридичному рівні. У цьому контексті виникає необхідність дослідження категорії «правовий режим» у межах загальної теорії держави й права. Адже саме ця наука найбільш широко використовує вказану дефініцію: поняття «режим» набуло найбільшого використання як стосовно держави («державний (політичний) режим»), так і стосовно права («правовий режим») [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом глибина теоретичного опрацювання та ступінь наукової розробки проблем адміністративно-правового регулювання порядку переміщення фізичних та юридичних осіб в умовах спеціальних правових режимів у специфічних соціально-політичних обставинах у науковому світі здобуває все більшої зацікавленості. Дослідженнями в цій сфері займалися багато науковців, які так чи інакше у своїх працях частково вирішували дискусійні та проблемні питання.

Незважаючи на наведені аргументи, слід зазначити, що багато сфер функціонування Української держави в сучасних складних внутрішніх і зовнішніх умовах, під час реформування різних сфер життя суспільства залишаються за межами наукового аналізу, зокре-

ма порядок пересування осіб під час проведення Операції об'єднаних сил та інших особливих заходів. Тому, переконані, існує потреба в комплексному адміністративно-правовому аналізі інституту «міграційного режиму». Це й зумовлює **актуальність** запропонованого дослідження.

У зв'язку із цим, **метою статті** є аналіз стану досліджень інституту «міграційного режиму» для подальшої розробки конкретних пропозицій з удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання порядку переміщення осіб в умовах специфічних обставин, що можуть виникнути в державі.

Виклад основного матеріалу. У контексті зазначеної проблематики дослідження необхідно зауважити, що у своїх наукових дослідженнях, які були присвячені аналізу поняття «правовий режим», наприклад, І. О. Соколова намагається провести чітку змістовну межу між категоріями «правовий режим», «управління», «державна влада», «політичний режим», «соціальний режим», «механізм правового регулювання», «правовий стан», «система права». При цьому авторка помічає, що поняття «правовий режим» знайшло широке використання в юридичній науці практично в усіх її галузях і напрямках стосовно характеристики певних суб'єктів права або різновидів юридичної діяльності. На її думку, активне застосування цього поняття в чинному законодавстві є обґрунтованим. Водночас І. О. Соколова підкреслює, що сучасний стан розробки концепції правового режиму в юридичній науці характеризується істотними розбіжностями, фрагментарністю або навіть контраверсійністю в розумінні сутності та змісту її основного поняття, що зумовлено багатоаспектністю змісту правових відносин, які відображаються поняттям «правовий режим» [2, с. 8].

На багатоаспектність поняття «правовий режим» звертає увагу й О. І. Миколенко. До того ж дослідник зазначає, що в юридичній науці постійно виникають ситуації, коли один і той же термін несе різне змістовне навантаження залежно від низки факторів – контексту роботи, особливостей авторського підходу тощо. Це, на думку вченого, частково пояснює і обмежену кількість комплексних наукових праць стосовно розуміння і визначення правового режиму в теорії держави й права [3, с. 217].

Якщо звернутися до визначень правового режиму, які пропонує нам загальна теорія права, то можна зробити висновок про їхні суттєві розбіжності.

Дуже часто «правовий режим» визначається як «соціальний режим певного об'єкта, закріплений правовими нормами й забезпечений сукупністю юридичних засобів» [4]. У цьому випадку мова йде, зокрема, про режим заповідних територій і об'єктів, режим у слідчих ізоляторах тощо. Тобто визначення правового режиму обмежується так званими «спеціальними режимами», які встановлюються державою на відповідних об'єктах.

Так, В. Е. Разуваєв характеризує правовий режим як особливий порядок правового регулювання, установлений державою у вигляді правових норм і забезпечений силою державного примусу [5]. Схожу позицію висловлює С. С. Алексєєв, який теж розуміє під правовим режимом порядок регулювання і комплекс правових способів, але акцентує увагу на тому, що таке правове регулювання характеризується особливим поєднанням дозволів, що взаємодіють, заборон та зобов'язань і створює, на його думку, особливу спрямованість правового регулювання [6, с. 213].

Не ставлячи під сумнів вагомий внесок названих вище дослідників у загальноправову та адміністративно-правову доктрину, зауважимо, що запропоновані визначення, на жаль, не конкретизують позицію вчених щодо існування та функціонування, наприклад, галузевих режимів чи режимів на рівні правових інститутів. Ці визначення рівною мірою можна використовувати як на галузевому, так і на міжгалузевому рівнях правового регулювання, а також і на рівні окремих об'єктів, що потребують особливого правового регулювання з боку держави. Також у запропонованих визначеннях під час характеристики правового режиму акцент робиться на методах, способах та типах правового регулювання, але не

враховується специфіка суспільних відносин, що, зі свого боку, може бути чинником збільшення або звуження об'єму їхнього правового статусу.

Унікаючи громіздких визначень правового режиму та розуміючи, що розкрити зміст цього поняття одним реченням неможливо, А. С. Васильєв, В. В. Іванов, О. В. Малько, К. В. Шундіков пропонують розглядати правовий режим як складне юридичне утворення, що визначає порядок правового регулювання, який, відповідно, виражається в певному поєднанні правових засобів і створює бажаний суспільний стан і конкретний ступінь сприятливості або несприятливості для задоволення інтересів суб'єкта [7]. Тобто автори запропонованого визначення, хоча й зосереджують свою увагу загалом на особливостях правового регулювання, усе ж підкреслюють, що розкрити зміст поняття «правовий режим» можливо лише через характеристику його чисельних елементів.

Найбільш об'ємне за своїм змістом авторське визначення поняття «правовий режим» запропонувала І. О. Соколова, яка вважає, що правовий режим – це невід'ємна властивість влади, її устрою та функціонування, соціальної спрямованості [2, с. 9]. Чому правовий режим є властивістю влади, а не, наприклад, засобом її реалізації, авторка не пояснює. До того ж запропоноване визначення, у порівнянні з іншими, що були наведені вище, взагалі не розкриває, на нашу думку, змісту поняття «правовий режим».

Разом з тим І. О. Соколова пропонує і так званий юридичний підхід до визначення правового режиму. У цьому сенсі правовий режим, на її думку, це специфічний регулятивний вплив на суспільні відносини, що підлягають правовій регламентації, і при якому за допомогою різних юридичних засобів передусім установлюється особливий порядок законодавчого регулювання певного виду діяльності суб'єктів права [2, с. 7]. Це визначення найбільш повно розкриває зміст поняття «правовий режим», адже акцентується увага не тільки на особливостях методу правового регулювання, а й на специфіці його предмета та статусі учасників суспільних відносин.

Отже, наведений аналіз свідчить про велику палітру думок, запропонованих у спеціальній літературі стосовно змісту дефініції «правовий режим» та її місця в теоретико-правовому категоріальному апараті.

Представники адміністративно-правової науки довгий час зосереджувалися виключно на так званих «спеціальних режимах», що розповсюджені в адміністративно-політичній та господарській сферах адміністративно-правового регулювання і публічного адміністрування. Наприклад, в адміністративно-політичній сфері розкривалися зміст та особливості реалізації «режиму надзвичайного стану» (А. В. Басов, С. О. Магда), «режимів паспортизації та реєстрації фізичних осіб» (Л. Л. Коробочкіна, О. О. Семіног), «режиму обігу зброї» (О. М. Бокій) тощо. У господарській сфері адміністративно-правового регулювання і публічного адміністрування розкривалися зміст та особливості регулювання «режиму транзиту» (К. В. Бережна), «режиму детінізації відносин» (С. П. Позня) тощо.

Водночас в адміністративно-правовій науковій літературі, на нашу думку, недостатньо відображеними залишаються питання розкриття змісту та видів адміністративно-правових режимів, хоча слід зазначити, що відповідні наукові розробки існують (В. В. Белевцева, Т. П. Мінка, В. Я. Настюк та ін.).

Підкреслюючи значний внесок згаданих досліджень у розвиток адміністративно-правової доктрини, зауважимо, що одна їхня частина розвиває в межах науки адміністративного права вже наявні в загальній теорії права концепції правового режиму (В. В. Белевцева, С. С. Маїлян).

Інші праці із проблем адміністративно-правових режимів гармонійно поєднують наукові здобутки теорії права та досвід правозастосовної діяльності органів публічної адміністрації. Тобто теоретичні напрацювання не відкидаються, а, навпаки, суттєво переосмислюються і доповнюються з урахуванням особливостей адміністративно-правового регулювання та правозастосовної діяльності компетентних органів в Україні. Такі праці, до яких належать наукові дослідження Т. П. Мінки, С. В. Поповчука, В. Б. Рушайла та інших уче-

них, сприяють, поза сумнівом, розвитку адміністративно-правової доктрини в контексті поглиблення знань про адміністративно-правові режими.

Так, цікаву й водночас суперечливу концепцію адміністративно-правових режимів, яка будується на декількох основних тезах, запропонував С. К. Поповчук. По-перше, адміністративно-правові режими, як і будь-які правові режими, є штучно створеними державою реальними правовими засобами із системою суб'єктів, об'єктів, умов та обставин часу й місця (території), процедур. По-друге, адміністративно-правовий режим – це комплекс суспільних відносин певного виду діяльності, закріплений юридичними нормами й забезпечений сукупністю організаційно-правових засобів. Їхній зміст визначається через об'єкт та предмет адміністративно-правового режиму. По-третє, варто розрізняти об'єкт і предмет правового режиму. Об'єктом адміністративно-правових режимів є суспільні відносини, спрямовані на запобігання та подолання системних негативних явищ у тих сферах адміністративно-правового регулювання, де виникає висока ймовірність чи безпосередня загроза життю, здоров'ю, честі та гідності громадян і невіддільних юридичних осіб, з метою недопущення, усунення чи мінімізації негативних для відповідної кількості осіб діянь і подій [9].

У запропонованій концепції адміністративно-правових режимів є, на нашу думку, як беззаперечні, так і спірні аспекти. До перших можна зарахувати авторське ствердження, що суспільні відносини, які регулюються адміністративно-правовим режимом, визначають специфіку адміністративно-правового регулювання, а не навпаки. Ми погоджуємося з такою позицією, зважаючи на те, що під час характеристики адміністративно-правових режимів науковці дуже часто надають перевагу методам, способам і типам правового регулювання, не помічаючи саме суспільні відносини та їхню специфіку.

Що ж тоді визначає специфіку адміністративно-правових режимів, суспільні відносини, які необхідно врегулювати, чи сукупність правових засобів, за допомогою яких держава регулює певну сферу суспільних відносин? Вважаємо, що адміністративно-правове регулювання окреслює специфіку суспільних відносин тією ж мірою, якою суспільні відносини визначають специфіку адміністративно-правового регулювання. Процес впливу один на одного є взаємним.

Тому не можемо повністю погодитися з позицією С. К. Поповчука стосовно специфічності адміністративно-правового регулювання, зокрема в межах міграційного режиму, яка зумовлена виключно міграційними відносинами, що склалися всередині країни та у світі загалом. Міграційні відносини не є статичним явищем у суспільстві, а тому їхнє формування і розвиток зумовлений, у тому числі й відповідним набором правових засобів, що передбачає міграційне законодавство.

Підходи С. К. Поповчука містять ще низку контраверсійних, на нашу думку, положень. Серед них такі:

1) дослідник стверджує, що правові режими є штучно створеними державою правовими засобами. Загальновизнаним постулатом загальної теорії права є те, що правова система України та її система права є об'єктивними. Пояснюється це щонайперше об'єктивною потребою виникнення тих чи інших правових норм у суспільстві. Правові режими, зі свого боку, є складовою частиною як національної правової системи, так і системи права України. Тому стверджувати, що правові режими є штучним утворенням держави, автоматично означає визнання загалом штучним утворенням держави й самого права, яке виникло для задоволення її інтересів. Штучними можуть бути лише класифікації адміністративно-правових режимів, бо такі класифікації є результатом наукової діяльності людей. Саме тому будь-яка наукова класифікація і має суб'єктивний характер;

2) учений переконаний, що правовий режим – це, як правило, специфічний вид правового регулювання, виражений у своєрідному комплексі правових зобов'язань і правових обмежень. Але також С. К. Поповчук наголошує, що адміністративно-правовий режим – це комплекс суспільних відносин певного виду діяльності. Також в одному випадку зміст

правових засобів, які входять до адміністративно-правового режиму, він розкриває через поняття об'єкта і предмета режиму, а в іншому – зараховує до елементів юридичної структури адміністративно-правового режиму регламентацію діяльності, систему дозволів, реєстраційну діяльність, облік, контроль, пряму заборону, заходи адміністративного примусу.

Зважаючи на те, що наука адміністративного права є галузевою юридичною, усі явища, які потрапляють у поле її зору, необхідно розглядати саме із правових позицій, а не соціологічних, політичних чи будь-яких інших. Не можна в одному випадку стверджувати, що правовий режим – це суспільні відносини, а в іншому – робити висновки про правовий режим як специфічний вид правового регулювання.

Елементи ж, які складають зміст адміністративно-правового режиму, безсумнівно, повинні бути чітко визначені й обґрунтовані. Тому аналіз об'єкта та предмета адміністративно-правових режимів вважаємо таким, що не має методологічного значення і не сприяє формулюванню висновків, які б розвивали теорію адміністративного права та позитивно позначилися на розвитку адміністративного законодавства й ефективності правозастосовної діяльності органів публічної адміністрації;

3) також С. К. Поповчук акцентує увагу на тому, що адміністративно-правові режими виникають там, де необхідно запобігти чи протидіяти системним негативним явищам у суспільстві. Тобто вся концепція адміністративно-правових режимів звелася до закріплення в чинному законодавстві України спеціальних режимів, основна мета створення яких – протидія злочинності, охорона публічного порядку та захист національної безпеки. Адміністративне право теж можна розглядати як один із галузевих правових режимів. Звідси випливає, що основна мета створення і функціонування адміністративного права – це охорона публічного порядку, захист національної безпеки та протидія протиправним посяганням. Переконані в тому, що правовий режим не можна пов'язувати виключно з екстремальними ситуаціями, що виникають чи можуть виникнути в суспільстві. Основні цілі будь-якої галузі права – це, по-перше, закріплення за допомогою юридичних засобів уже наявних суспільних відносин, по-друге, стимулювання тих суспільних відносин, що вже існують та відповідають загальним інтересам суспільства, по-третє, створення умов для виникнення і розвитку нових форм суспільних відносин і, по-четверте, вилучення із практики соціально небезпечних відносин. Тобто всі перераховані цілі притаманні й адміністративно-правовим режимам.

Т. П. Мінка запропонувала власну авторську концепцію правового режиму адміністративного права, на підставі якої визначила зміст чинних в Україні адміністративно-правових режимів [10]. Авторка визнає правовий режим адміністративного права як правову форму функціонування відносин, що складають предмет адміністративного права і які забезпечуються комплексом правових способів, типів та методів адміністративно-правового регулювання. Свій підхід дослідниця будувала не тільки на основі представлених в теорії права уявлень про правовий режим, а й опираючись на вже відомі думки вчених про зміст та види адміністративно-правових режимів.

Певний вплив на розвиток вітчизняної наукової думки стосовно адміністративно-правових режимів здійснили дослідження В. Б. Рушайла. Він констатує, що у змісті адміністративно-правового режиму слід виділяти таке:

- цільову спрямованість;
- правові принципи;
- об'єкти адміністративно-правового регулювання;
- юридичний стан суб'єктів;
- адміністративно-правовий інструментарій [11].

Незважаючи на те, що ми не повною мірою погоджуємося з окремими висновками, запропонованими згаданим ученим, зокрема з переліком елементів адміністративно-правового режиму, усе ж саме його методика дослідження вважаємо найбільш прийнятною для вивчення міграційного режиму в Україні. Зміст великої кількості наукових праць,

на жаль, будується за такою схемою: 1) спочатку надається перелік думок декількох авторитетних учених із приводу елементів змісту адміністративно-правових режимів, 2) потім одразу пропонується авторський висновок стосовно кількості й найменування цих елементів. Це означає, що в наукових працях відсутні обґрунтування власної авторської позиції, критичний аналіз думок інших учених, а також інформація про те, яким чином науковець дійшов своїх висновків. Творчі висновки В. Б. Рушайла якраз і вирізняються тим, що існування кожного елемента у змісті адміністративно-правового режиму детально обґрунтовується.

Продовжуючи аналіз інституту «міграційного режиму» в сучасній адміністративно-правовій доктрині, зазначимо, що адміністративне законодавство широко використовувало й використовує поняття «режим» та «правовий режим», не маючи для цього достатнього теоретичного підґрунтя, що сприяє виникненню неузгоджених та суперечливих визначень, і може кваліфікуватися як недотримання правил юридичної техніки.

Передусім слід зважати, що Конституція України дуже часто використовує поняття «режим» чи «правовий режим», не розкриваючи його зміст. Наприклад, у ст. 92 закріплюється, що:

- виключно законами України визначаються правовий режим власності (п. 7); правовий режим державного кордону (п. 18); правовий режим воєнного і надзвичайного стану, зон надзвичайної екологічної ситуації (п. 19);
- виключно законами України встановлюється порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального (п. 8).

Позитивним є лише те, що термін «міграційний режим» є не тільки результатом вигадок чи уявлень учених, а офіційно закріплений у чинному законодавстві на рівні Конституції.

Окрім Конституції, чинне законодавство України передбачає ще такі адміністративно-правові режими:

- режим надзвичайного стану (Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану»);
- режим державної служби (Закон України «Про державну службу»);
- митний режим (Митний кодекс України) та ін.

Аналіз свідчить, що в більшості нормативно-правових актів законодавець, використовуючи термін «режим», не пропонує визначення адміністративно-правового режиму та не розкриває його зміст. Наприклад, у Законі України «Про державну службу» згадується поняття «режим державної служби», але його наповнення залишається незрозумілим.

Іноді законодавець розкриває зміст окремих понять через термін «особливий правовий режим». Наприклад, саме так законодавець визначає надзвичайний і воєнний стан у Законах України «Про правовий режим воєнного стану» та «Про правовий режим надзвичайного стану». Виходить, законодавець ототожнює поняття «правовий стан у вигляді надзвичайного чи воєнного стану» з поняттям «правовий режим».

На цю помилку з точки зору формальної логіки звертає увагу О. І. Миколенко. Він коментує: «Якщо поняття «правовий режим» і «правовий стан» є синонімами, то тоді алогічно виглядають назви вже вказаних нами законів» [3, с. 108]. Ми погоджуємося з ученим у тому, що поняття «правовий режим» і «правовий стан», хоча і є близькими за значенням і в багатьох випадках дійсно можуть без перешкод уживатись як синоніми, усе ж таки мають певні відмінності.

Є випадки, коли поняття «особливий режим» законодавець визначає через категорію «особливий правовий режим». І взагалі складається враження, що термін «особливий правовий режим» є таким, що однозначно сприймається пересічними громадянами, посадовими особами та науковцями, а тому не потребує свого змістовного розшифрування.

Предметом адміністративно-правових наукових досліджень найчастіше виступали «міграційні процеси», «державна міграційна політика», «міграційне право», «міжнародне співробітництво з питань міграції», тоді як «міграційний режим» сьогодні не зосередив на

собі уваги науковців, хоча сучасні соціально-політичні обставини складають для цього всі підстави.

Міграційний режим потрапив у коло наукових пошуків В. М. Снігур, набувши статусу самостійного предмета відповідного наукового дослідження [12]. Саме цей автор здійснив більш ґрунтовний розгляд категорії «міграційний режим» як засобу реалізації міграційної політики в Україні, зосередивши увагу на вирішенні двох основних завдань:

- довести, що міграційний режим є видом адміністративно-правових режимів;
- аргументувати позицію, згідно з якою міграційний режим є структурою, що включає три елементи: 1) систему правових актів, що є основою функціонування цього механізму; 2) організаційно-структурні формування; 3) організаційно-правові методи й способи, які забезпечують функціонування названого механізму.

Поділяючи загалом позицію В. М. Снігур, дозволимо собі не погодитися з окремими її положеннями.

По-перше, автор, характеризуючи міграційний режим, перебільшує, на нашу думку, роль держави та її органів як основних суб'єктів міграційних відносин в Україні і майже нівелює значення фізичних осіб – учасників цих відносин. Тобто під час характеристики організаційно-структурних формувань учений зосереджує свою увагу на системі й компетенції органів публічної адміністрації, які реалізують міграційну політику в державі та здійснюють свої повноваження у сфері міграційних відносин [12, с. 52–126], а під час характеристики організаційно-правових методів та способів, що забезпечують функціонування міграційного режиму, обмежився виключно характеристикою заходів адміністративного примусу [12, с. 129–172].

Отже, громадяни України, іноземці та особи без громадянства, відповідно до такої концепції міграційного режиму, виступають лише об'єктами правового впливу й не представлені як учасники міграційних правовідносин, що реалізують свої права, свободи та обов'язки, у тому числі й через запроваджені законодавством адміністративні процедури. По суті, відбулася прив'язка поняття «міграційний режим» до правотворчої і правозастосовної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері міграційних відносин.

По-друге, В. М. Снігур висловлює впевненість у тому, що основне в адміністративно-правовому режимі, зокрема й міграційному, – це попередження або ускладнення злочинної діяльності у сфері забезпечення державної і публічної безпеки [12, с. 16].

З цим також важко погодитись, адже ми вважаємо, що головне в міграційному режимі – урахування специфіки суспільних відносин, які необхідно врегулювати. Така специфіка дійсно може бути відображена через закріплення в чинному законодавстві додаткових заходів Національної безпеки. Яскравим прикладом цього є режим воєнного стану (Закон України «Про правовий режим воєнного стану»), який уводиться в разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. Коли ж ідеться про інші види адміністративно-правових режимів, серед яких особливе місце займає міграційний режим, то слід визнати той факт, що встановлення таких режимів спрямоване насамперед на забезпечення прав і свобод людини та громадянина, у тому числі й шляхом запровадження відповідних обмежень чи заборон.

Висновки. Переконані, що поняття «правовий режим», «адміністративно-правовий режим» та «міграційний режим» передусім характеризують специфіку правового регулювання певної сфери суспільних відносин, яка набуває свого прояву в закріпленні правового статусу не тільки суб'єктів, наділених владними повноваженнями, а й всіх інших учасників цих відносин.

Підводячи підсумок аналізу стану дослідження інституту «міграційного режиму» в сучасній адміністративно-правовій доктрині, можна із впевненістю казати про те, що наукова думка у сфері вітчизняного адміністративного права не вперше стикається із цією категорією. Вона неодноразово користувалась увагою дослідників, але з огляду на її особли-

ву актуальність потребує продовження відповідних наукових пошуків. Дослідження інституту «міграційного режиму» з урахуванням сучасних специфічних обставин, що склалися в окремих регіонах України, надасть змогу значно підвищити ефективність правового регулювання в цій сфері.

Отже, категорія «міграційний режим» потребує сьогодні свого осмислення в науці адміністративного права, тобто визначення свого змісту, системних та структурних елементів, а також місця в системі адміністративно-правових режимів.

Список використаних джерел

1. Юридична енциклопедія. У 6 т. Т. 3 / під ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2001. 736 с.
2. Соколова І. О. Правовий режим: поняття, різновиди, особливості : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2011. 25 с.
3. Миколенко О. І. Теорія адміністративного процедурного права : монографія. Харків : Бурун Книга, 2010. 336 с.
4. Супруновський А. І. Доктринальні проблеми дослідження міграційних процесів. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 1 (39). С. 87–90.
5. Разуваєв В. Е. Міграційне право у системі адміністративного права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. 19 с.
6. Алексеев С. С., Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : курс лекций. Москва : Юрид. лит., 1997. 400 с.
7. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навчальний посібник / за заг. ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. 394 с.
8. Мельник Р. С. Система адміністративного права України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2010. 415 с.
9. Поповчук С. К. Міжнародно-правова практика введення адміністративно-правових режимів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2009. Вип. 3. С. 194–201.
10. Мінка Т. П. Поняття правового режиму адміністративного права. *Форум права*. 2012. № 1. С. 639–643.
11. Рушайло В. Б. Специальные административно-правовые режимы в сфере обеспечения общественной безопасности : монография. Москва : Компания Спутник+, 2003. 153 с.
12. Снігур В. М. Міграційний режим в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2008. 206 с.

Лелеко Андрей Николаевич,
аспирант
(Донецкий юридический институт МВД Украины,
г. Кривой Рог)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9306-2355>

ИНСТИТУТ «МИГРАЦИОННОГО РЕЖИМА» В СОВРЕМЕННОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ ДОКТРИНЕ

В статье освещены мнения отдельных исследователей в области общей теории права и теории административного права в отношении подходов к пониманию категории «миграционный режим». Изложенные мысли, по мнению автора, характеризуют современное состояние исследованности указанного института именно в современной отечественной административно-правовой доктрине. Проиллюстрирована контраверсионность научных подходов и акцентировано внимание на целесообразности внедрения в административно-правовую науку общепризнанных теоретико-правовых подходов. Проанализированы научные исследования в этой сфере, которые сегодня являются центральными в контексте углубления знаний о миграционных процессах и соответствующих режимах. Указано, что понятие «правовой режим», «административно-правовой режим» и «миграционный режим» характеризуют прежде всего специфику правового регулирования определённой сферы общественных отношений, которая проявляется в закреплении правового статуса не только субъектов, наделённых властными полномочиями, но и всех остальных участников этих отношений.

Ключевые слова: научное исследование; административно-правовая доктрина; правовой режим; административно-правовой режим; миграционный режим.

Leleko Andriy,

aspyrant

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9306-2355>

INSTITUTE OF «MIGRATION REGIME» IN MODERN DOMESTIC ADMINISTRATIVE LEGAL DOCTRINE

The article highlights the views of individual researchers in the field of general law theory and administrative law theory regarding approaches to understanding the category of «migration regime». The views expressed, in the opinion of the author, characterize the current state of research of the said institute precisely in the current domestic administrative and legal doctrine. In recent years, the depth of theoretical study and the degree of scientific development of the problems of administrative and legal regulation of the order of movement of individuals and legal entities under special legal regimes in specific socio-political circumstances in the scientific world is gaining increasing interest. Many scholars have been engaged in research in this field who, in one way or another, in their works partially solved discussion and problematic issues. Despite the above arguments, the author notes that many spheres of functioning of the Ukrainian state in modern complex internal and external conditions, while reforming various spheres of society, remain outside the scientific analysis, in particular the order of movement of persons during the operation of the joint forces and others special measures. Therefore, there is a need for a comprehensive administrative and legal analysis of the Migration Regime Institute. The controversy of scientific approaches is illustrated and attention is paid to the expediency of introducing the generally accepted theoretical and legal approaches into the administrative and legal science. Scientific research in this area is analyzed, which is central today in the context of deepening knowledge about migration processes and related regimes. It is noted that the notions of «legal regime», «administrative-legal regime» and «migration regime» characterize, first of all, the specifics of legal regulation of a certain sphere of social relations, which becomes manifest in the consolidation of legal status not only of the entities empowered with power, as well as all other participants in this relationship.

Key words: scientific research; administrative-legal doctrine; legal regime; administrative-legal regime; migration regime.

Надійшла до редколегії 21.11.2019